

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषद्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ - ୨)

108 Upanishad (Vol – 2)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ୍ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩୫ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩୫ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩୫ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ସାମାନ୍ୟ ଉପନିଷଦ

(Minor Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ବଜ୍ରସୁଚିକା | ଉପନିଷଦ

(Bajrasuchikopanisat / Bajrasuchika Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋଡ଼ାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ବ୍ରହ୍ମସୂତିକୋପନିଷଦ୍ / ବ୍ରହ୍ମସୂତିକା ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ବ୍ରହ୍ମସୂତିକୋପନିଷଦ୍ ॥

ଯଜ୍ଞଜ୍ଞାନାଦ୍ୟାନ୍ତି ମୁନୟୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଂ ପରମାଦ୍-ଭୂତମ୍ ।

ତତ୍ତ୍ୱେପଦବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱମହମସ୍ମାତି ଚିନ୍ତୟେ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତିତି ଶାନ୍ତିଃ ॥

ଚିନ୍ତାଦାନନ୍ଦରୂପାୟ ସର୍ବଧୀବୃତ୍ତିସାକ୍ଷିଣେ ।

ନମୋ ବେଦାନ୍ତବେଦ୍ୟାୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋନନ୍ତରୂପିଣେ ॥

ଓଁ ବ୍ରହ୍ମସୂତୀଂ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ଶାସ୍ତ୍ରମଜ୍ଞାନଭେଦନମ୍ ।

ଦୂଷଣଂ ଜ୍ଞାନହୀନାନାଂ ଭୂଷଣଂ ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁଷାମ୍ ॥ ୧॥

ବ୍ରାହ୍ମକ୍ଷତ୍ରିୟବୈଷ୍ୟଶୂଦ୍ରା ଇତି ଚତ୍ୱାରୋ ବର୍ଣ୍ଣାସ୍ତେଷାଂ ବର୍ଣ୍ଣାନାଂ

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଏବ ପ୍ରଧାନ ଇତି ବେଦବଚନାନୁରୂପଂ ସ୍ମୃତିଭିରପ୍ୟୁକ୍ତମ୍ ।

ତତ୍ର ଚୋଦ୍ୟମସ୍ତ୍ରି କୋ ବା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାମ କିଂ ଜୀବଃ କିଂ ଦେହଃ କିଂ ଜାତିଃ କିଂ

ଜ୍ଞାନଂ କିଂ କର୍ମ କିଂ ଧାର୍ମିକ ଇତି ।

ତତ୍ର ପ୍ରଥମୋ ଜୀବୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ ।

ଅତୀତାନାଗତାନେକଦେହାନାଂ ଜୀବସୈକରୂପତ୍ୱାତ୍ ଏକସ୍ୟାପି

କର୍ମବଶାଦନେକଦେହସଂଭବାତ୍ ସର୍ବଶରୀରାଣାଂ ଜୀବସୈକରୂପତ୍ୱାତ୍ ।

ତସ୍ମାନ୍ନ ଜୀବୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି । ତର୍ହି ଦେହୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟାଲାଦିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତାନାଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ପଞ୍ଚଭୌତିକତ୍ୱେନ
 ଦେହସୈକରୂପତ୍ୱାଦ୍ଭ୍ରାମରଣଧର୍ମାଧର୍ମାଦିସାମ୍ୟଦର୍ଶନାବ୍ରାହ୍ମଣଃ
 ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣଃ କ୍ଷତ୍ରିୟୋ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣୋ ବୈଶ୍ୟଃ ପୀତବର୍ଣ୍ଣଃ ଶୂଦ୍ରଃ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣଃ ଇତି ନିୟମାଭାବାତ୍ ।
 ପିତ୍ରାଦିଶରୀରଦେହନେ ପୁତ୍ରାଦୀନାଂ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାଦିଦୋଷସଂଭବାତ୍ ।
 ତସ୍ମାନ୍ନ ଦେହୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତର୍ହି ଜାତିବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ନ ।
 ତତ୍ର ଜାତ୍ୟନ୍ତରଜନ୍ମସ୍ତନେକଜାତିସଂଭବା ମହର୍ଷୟୋ ବହବଃ ସନ୍ତି ।
 ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗୋ ମୃଗ୍ୟାଃ, କୌଶିକଃ କୁଶାତ୍, ଜାମ୍ବୁକୋ ଜାମ୍ବୁକାତ୍, ବାଲ୍ଲୀକୋ ବାଲ୍ଲୀକାତ୍,
 ବ୍ୟାସଃ କୈବର୍ତ୍ତକନ୍ୟାକାୟାମ୍, ଶଶପୃଷ୍ଠାତ୍ ଗୌତମଃ, ବସିଷ୍ଠ ଉର୍ବଶ୍ୟାମ୍, ଅଗସ୍ତ୍ୟଃ
 କଲଶେ ଜାତ ଇତି ଶୂତ୍ରାତ୍ ।
 ଏତେଷାଂ ଜାତ୍ୟା ବିନାପ୍ୟଗ୍ରେ ଜ୍ଞାନପ୍ରତିପାଦିତା ଋଷୟୋ ବହବଃ ସନ୍ତି ।
 ତସ୍ମାନ୍ନ ଜାତିବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତର୍ହି ଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ନ ।
 କ୍ଷତ୍ରିୟାଦୟୋଽପି ପରମାର୍ଥଦର୍ଶିନୋଽଭିଜ୍ଞା ବହବଃ ସନ୍ତି ।
 ତସ୍ମାନ୍ନ ଜ୍ଞାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତର୍ହି କର୍ମ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ନ ।
 ସର୍ବେଷାଂ ପ୍ରାଣିନାଂ ପ୍ରାରବ୍ଧସଂଚିତାଗାମିକର୍ମସାଧର୍ମ୍ୟଦର୍ଶନାହ୍ମର୍ମାଭିପ୍ରେରିତାଃ ସନ୍ତୋ ଜନାଃ
 କ୍ରିୟାଃ କୁର୍ବନ୍ତୀତି । ତସ୍ମାନ୍ନ କର୍ମ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତର୍ହି ଧାର୍ମିକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଚେତ୍ତନ୍ନ ।
 କ୍ଷତ୍ରିୟାଦୟୋ ହିରଣ୍ୟଦାତାରୋ ବହବଃ ସନ୍ତି ।
 ତସ୍ମାନ୍ନ ଧାର୍ମିକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ॥

ତର୍ହି କୋ ବା ବ୍ରହ୍ମଣୋ ନାମ ।

ୟଃ କଷ୍ଟିଦାତ୍ତାନମଦ୍ୱିତୀୟଂ ଜାତିରୁଣକ୍ରିୟାହୀନଂ ଷଡୂର୍ମିଷତ୍ଭାବେତ୍ୟାଦିସର୍ବଦୋଷରହିତଂ
ସତ୍ୟଜ୍ଞାନାନନ୍ୟାନନ୍ତସ୍ୱରୂପଂ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ବିକଲ୍ପମଶେଷକଲ୍ମାଧାରମଶେଷଭୂତାନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମିତ୍ୱେନ
ବର୍ତମାନମନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଟାକାଶବଦନ୍ତୁସ୍ତ୍ୟତମଶଶ୍ୱାନନ୍ୟସ୍ୱଭାବମପ୍ରମେୟମନ୍ତୁଭବୈକବେଦ୍ୟମପରୋକ୍ଷତୟା
ଭାସମାନଂ କରତଳାମଲକବସ୍ତ୍ରାକ୍ଷାଦପରୋକ୍ଷୀକୃତ୍ୟ କୃତାର୍ଥତୟା କାମରାଗାଦିଦୋଷରହିତଃ
ଶମଦମାଦିସଂପନ୍ନୋ ଭାବମାତ୍ମୟତୃଷ୍ଣାଶାମୋହାଦିରହିତୋ ଦମ୍ଭାହଂକାରଦିଭିରସଂସ୍ପୃଷ୍ଟଚେତା
ବର୍ତତ ଏବମୁକ୍ତଲକ୍ଷଣୋ ଯଃ ସ ଏବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଇତି ଶୃତିସ୍ମୃତିପୁରାଣେତିହାସାନାମଭିପ୍ରାୟଃ ।

ଅନ୍ୟଥା ହି ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱସିଦ୍ଧିର୍ନାସ୍ତ୍ୟେବ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ୟମାତ୍ତାନମଦ୍ୱିତୀୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭାବୟେଦାତ୍ତାନଂ

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମ ଭାବୟେଦିତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତିତି ଶାନ୍ତିଃ ॥

॥ ଇତି ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥

